

СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

SEMANTIC ANALYSIS OF INNOVATIVE ENTERPRISE MANAGEMENT

УДК 330.341

Лохман Н.В.

к.е.н., доцент кафедри економіки та бізнесу
Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського

Пасічник Н.В.

к.е.н., доцент кафедри економіки, організації та управління підприємствами
Криворізький національний університет

У статті розглянуто сутність категорії управління інноваційним підприємством. На основі семантичного аналізу управління інноваційним підприємством (управління інноваціями, управління інноваційною діяльністю, управління інноваційним потенціалом, управління інноваційним процесом, управління інноваційним розвитком, управління інноваційними проектами) запропоновано інтегрування об'єктів управління інноваційним підприємством.

Ключові слова: інноваційне підприємство, управління інноваційним підприємством, інноваційна діяльність, інноваційний процес, інноваційний розвиток, інноваційний проект.

В статье рассмотрена сущность категории управления инновационным предприятием. На основе семантического анализа управления инновационным предприятием (управление инновациями, управление инновационной деятельностью, управление инновационным потенциалом, управление инновационным процессом, управление

инновационным развитием, управление инновационными проектами) предложено интегрирование объектов управления инновационным предприятием.

Ключевые слова: инновационное предприятие, управление инновационным предприятием, инновационная деятельность, инновационный процесс, инновационное развитие, инновационный проект.

The article considers the essence of the management category of the innovative enterprise. On the basis of semantic analysis of innovation enterprise management (innovation management, innovative activity management, innovative potential management, innovation process management, innovation projects management), integration of innovative enterprise management objects is proposed.

Key words: innovative enterprise, innovation enterprise management, innovation activity, innovation process, innovation development, innovative project.

Постановка проблеми. Прогресивний досвід розвинених країн свідчить, що процес існування і розвитку підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринках неможливий без інноваційної діяльності, тобто альтернативи інноваційному розвитку сьогодні немає. Інноваційна діяльність, як і будь-яка інша операційна діяльність, вимагає ефективного управління. Тому в межах інноваційного простору є необхідність у застосуванні ефективного управління інноваційним підприємством як важливої умови саморозвитку. Ефективне управління інноваційним підприємством – це складний і багатоаспектний процес, тому семантичний аналіз має дати можливість сформулювати загальне розуміння і векторальні особливості його реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У загальному розумінні управління – це система управлінських дій, які забезпечують досягнення поставлених цілей шляхом перетворення ресурсів на «вході» у продукцію на «виході» [24].

Семантичний аналіз терміна «управління інноваційним підприємством» слід почати з питання управління інноваційними категоріями. Окремі автори приділяли увагу управлінню інноваціями (Т.В. Пархоменко, В.В. Красношарпа [18]; В.І. Карюк [8]; О.М. Лозовський, Н.В. Глухова [17]), управлінню інноваційною діяльністю (Н.О. Колінко [11]; В.О. Козловський, І.В. Причепа [10]; П.Н. Завлин [6]; Л.А. Пономаренко, В.А. Паламарчук [20]; І.Б. Лебедева, Л.П. Касянова, О.В. Новак [14]; Є.О. Романенко, І. В. Чаплай [23]; О.М. Лозовський,

Н.В. Глухова [17]; О.В. Зернюк, В.М. Мельникова [7]; І.В. Левицька, В.В. Постова [15]; І.Ю. Єпіфанова [5]), управлінню інноваційним потенціалом (К.Б. Герасимов [4]; О.І. Вікарчук [3]), управлінню інноваційним процесом (В.А. Андрєєва [1]; С.А. Рахімова [22], В.Е. Пятецький [21]), управлінню інноваційним розвитком (Л.Й. Кобрин [9]; Н.О. Кондратенко [12]; Т.В. Пархоменко, В.В. Красношарпа [19]; О.В. Христенко, К.З. Кавтарадзе [27]; М.М. Кошлата [13]), управлінню інноваційними проектами (С.Н. Сачук [25]; Ф.О. Ярошенка [28]), управлінню інноваційним підприємством (А. Ліманські [16]; J. Bogdanienco, M. Haffer, W. Porławski [29]). Впорядкування та узагальнення думок запропонованих авторів щодо управління інноваційним підприємством є невирішеною проблемою, яка буде розглядатися в статті.

Постановка завдання. Мета дослідження – на основі визначення напрямів управління інноваційним підприємством запропонувати інтегрування цих напрямів як об'єктів управління інноваційним підприємством.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційні підприємства – це нова категорія підприємств, для яких інновації становлять предмет основної діяльності, що спричиняє підсилення їх конкурентної позиції [16]. Інноваційне підприємство потребує ефективного управління, яке забезпечує управління інноваціями, управління інноваційною діяльністю, управління інноваційним потенціалом, управління інноваційним процесом, управління інноваційним розвитком, управління

інноваційними проектами. Зупинимось на цьому спектрі об'єктів управління.

Управління інноваціями розглядається авторами як сукупність засобів, методів і форм управління інноваційною діяльністю [17], або як комплекс функцій, дій та процесу управління [2], або як реалізація завдань відносно управління ресурсами та проектами [27] з метою оптимізації економічних результатів, тобто управління інноваціями розглядається як інтегрована система, яка передбачає комплекс дій щодо забезпечення отримання результатів від інновацій.

Близьке за значенням є тлумачення поняття управління інноваційною діяльністю. Так, Н.О. Колінко [11] акцентує увагу на тому, що управління інноваційною діяльністю – це діяльність, яка передбачає реалізацію управлінських функцій щодо інноваційних ресурсів з метою отримання ефекту. О.М. Лозовський, Н.В. Глухова [17] розглядають ефективно управління інноваційною діяльністю як здійснення кроків визначення та впливу на інновації, інноваційні проекти тощо. П.Н. Завлін [6] визначає управління інноваційною діяльністю як вплив на інновації задля отримання поставлених цілей. Л.А. Пономаренко, В.А. Паламарчук [20] характеризують управління інноваційною діяльністю як складник інноваційного менеджменту. І.Б. Лебедева, Л.П. Касянова, О.В. Новак [14] пропонують визначення управління інноваційною діяльністю як сукупність управлінських функцій, які мають бути застосовані до інновацій з метою отримання ринкового результату. Є.О. Романенко, І.В. Чаплай [23] пропонують розглядати управління інноваційною діяльністю як формування стратегії, цілей та методів залежно від специфіки інноваційного процесу. На думку О.В. Зернюк, В.М. Мельникової [7], управління інноваційною діяльністю передбачає перехід на новий, досконаліший спосіб організації цієї діяльності. Є.О. Романенко, І.В. Чаплай [23] пропонують у межах ефективного управління інноваційною діяльністю застосовувати сучасні евристичні ітераційно-адаптивні підходи, методи та алгоритми, дослідження та узагальнення міжнародного досвіду підприємств задля успіху українських підприємств. Як видно із запропонованих тлумачень, більшість авторів розглядають поняття управління інноваційною діяльністю як послідовність управлінських функцій, що пристосовані до інноваційної діяльності, хоча автори І.В. Левицька, В.В. Постова [15] розглядають це поняття з погляду системного підходу, як система розглядається зовнішнє середовище, і тоді завдання управління інноваційною діяльністю зводиться до забезпечення стійкої позиції підприємства у цьому середовищі за допомогою інновацій.

Категорію управління інноваційним потенціалом К.Б. Герасимов [4] визначає як взаємодію об'єкта управління (інноваційний потенціал) і

суб'єкта управління (органи управління), який приймає рішення стосовно об'єкта. Він концентрує увагу під час характеристики управління інноваційним потенціалом на інноваційних стратегіях, які забезпечують розвиток цього потенціалу. Ф.О. Ярошенко [28] пропонує розглядати управління інноваційним потенціалом як платформу для впровадження інновацій. Отже, визначення категорії «управління інноваційним потенціалом» мають різноманітні характеристики з боку різних авторів, але усі вони не суперечать, а доповнюють один одного.

Під час визначення управління інноваційним процесом В.А. Андреева [1] зосереджує увагу на управлінні інвестуванням інноваційного процесу. Л.М. Березіна [2] розглядає управління інноваційними процесами на основі розподілу та кооперації праці. С.А. Рахимова [22] пропонує розглядати управління інноваційними процесами з погляду комплексного підходу, який ґрунтується на використанні усіх функцій управління відносно інноваційної системи. Автор В.Е. Пятецький [21] характеризує управління інноваційним процесом з погляду окремих етапів інноваційного процесу і визначає ринкову спрямованість управління інноваційним процесом. Отже, управління інноваційними процесами є категорією, яка конкретизує управління інноваційною діяльністю за окремими функціями, етапами та напрямками інноваційного процесу.

Якщо розглядати поняття управління інноваційними проектами, то слід відзначити, що І.Б. Лебедева, Л.П. Касянова, О.В. Новак [14] визначають управління інноваційними проектами як інтегровану систему управління різними проектами і програмами, тоді як С.Н. Сачук [25] відзначає сутність цього поняття як складний і взаємопов'язаний комплекс у різних областях компетенцій щодо управління процесами. Професор Ф.О. Ярошенко [28] визначає основними аспектами управління інноваційними проектами управлінську команду, методи та результати. Отже, управління інноваційними проектами базується на управлінських компетенціях, методах, діях, які спрямовані на інноваційні проекти з метою отримання бажаного результату.

Питанню управління інноваційним розвитком у літературі приділяється досить велика увага. Так, Н.О. Кондратенко [12] вважає, що управління інноваційним розвитком враховує етап, масштаб та цільову орієнтацію інноваційного процесу і спрямоване на цілі та пріоритети реалізації інноваційного процесу. Схожої думки дотримується і Т.О. Пожужева [19], вказуючи на те, що управління інноваційним розвитком має бути орієнтоване на досягнення поставлених цілей в умовах конкурентного середовища. О.В. Христенко, К.З. Кавтарадзе [27] під час визначення управління інноваційним розвитком пов'язують цю категорію з управлінням інноваційним

потенціалом та управлінням інноваціями. М.М. Кошлата [13] розглядає управління інноваційним розвитком з погляду системного підходу, визначаючи при цьому головну особливість системи управління інноваційним розвитком підприємства як ринкову орієнтацію з метою максимізації доходів. Л.Й. Кобрин [9] також відзначає, що призначення управління інноваційним розвитком полягає у підвищенні ефективності діяльності підприємства.

Характеристика поняття «управління інноваційним підприємством» знайшла відображення у працях польських вчених. Так, А. Ліманські А. [16] приділяє увагу стратегічному управлінню на інноваційному підприємстві. Ю. Богданієнко, М. Хаффер, В. Поплавський [29] визначають фундамен-

тальні інструменти, які підтримують і спонукають до інноваційних змін на підприємстві. Вітчизняні автори здебільшого розглядають питання управління інноваційним підприємством з погляду їх галузевої належності.

Ми вважаємо, що категорія «управління інноваційним підприємством» є недостатньо вивченою і потребує уточнення та чіткого визначення. Автентичність управління інноваційним підприємством проявляється в управлінських інструментах, рішеннях, діях, результатах, які виникають відносно різних інноваційних об'єктів. На основі отриманого аналізу пропонуємо власне бачення дефініції «управління інноваційним підприємством».

Управління інноваційним підприємством – інтегрована система дій, яка характеризується застосуванням управлінського інструментарію щодо управління інноваціями (продуктовими, технологічними, ринковими тощо); управління інноваційним потенціалом (науково-технічним, фінансовим, кадровим, тощо); управління інноваційною діяльністю (послідовністю дій щодо розроблення, впровадження та реалізації інновацій); управління інноваційним процесом (організація в просторі і в часі інноваційної діяльності); управління інноваційними проектами як похідної і кінцевого результату інноваційного процесу; управління інноваційним розвитком (активізація та прискорення інноваційних перетворень) з метою отримання технічного, економічного, соціального результату.

Як видно із запропонованого визначення, усі об'єкти управління інноваціями, інноваційною діяльністю, інноваційним потенціалом, інноваційним процесом, інноваційним проектом та інноваційним розвитком мають місце в управлінні інноваційним підприємством, тому ми бачимо місце управління інноваційним підприємством як оболонку, яка інтегрує усі вищеперераховані об'єкти управління на підприємстві (рис. 1).

Висновки з проведеного дослідження. Семантичний аналіз управління інноваційним підприємством має враховувати такі категорії, як: управління інноваціями, управління інноваційною діяльністю, управління інноваційним потенціалом, управління інноваційним процесом, управління інноваційним розвитком, управління інноваційними проектами. На основі семантичного аналізу категорій управління інноваційним підприємством можливо забезпечити інтегрування об'єктів управління інноваційним підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Андрєєва В.А. Управління інноваційними процесами малого та середнього підприємництва // Вчені записки Університету «КРОК», 2011. Вип. 26. С. 10–14
2. Березіна Л.М. Інноваційна політика підприємств АПК: тактичні та стратегічні аспекти / Л.М. Березіна // Маркетинг і менеджмент інновацій.

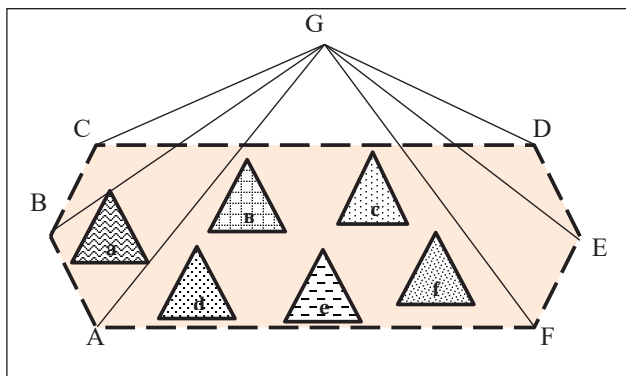


Рис. 1. Інтегрування об'єктів управління інноваційним підприємства

- Примітка:
 ABCDEF – площина об'єктів управління інноваційним підприємством;
 AEG – площина об'єктів управління інноваціями;
 ACG – площина об'єктів управління інноваційним потенціалом;
 CDG – площина об'єктів управління інноваційною діяльністю;
 DEG – площина об'єктів управління інноваційними процесами;
 EFG – площина об'єктів управління інноваційними проектами;
 FFG – площина об'єктів управління інноваційним розвитком.

-  – проєкція об'єктів управління інноваціями;
-  – проєкція об'єктів управління інноваційним потенціалом;
-  – проєкція об'єктів управління інноваційною діяльністю;
-  – проєкція об'єктів управління інноваційними процесами;
-  – проєкція об'єктів управління інноваційними проектами;
-  – проєкція об'єктів управління інноваційним розвитком

2013. № 4. С. 122–132. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mimi_2013_4_13

3. Вікарчук О.І. Інноваційний потенціал: основа розробки стратегії розвитку підприємства / О.І. Вікарчук // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Збірник наук. пр. Тематичний випуск: Технічний прогрес і ефективність виробництва», 2009. URL: <http://eprints.zu.edu.ua>

4. Герасимов К.Б. Инновационный потенциал управления операциями организации: [монография] / К.Б. Герасимов. Самара: МАКУ, ПДЗ, САГМУ, 2010. 216 с.

5. 29. Єпіфанова І.Ю. Перспективи підвищення ефективності управління інноваційною діяльністю вітчизняних підприємств // Вісник Вінницького політехнічного інституту, 2013. № 4. С. 42–45.

6. Завлин П.Н. Основы инновационного менеджмента: Теория и практика / под. ред. П.Н. Завлина и др. –М.: ОАО «НПО «Издательство Экономика», 2000. 475 с.

7. Зернюк О.В. Оцінка стану і перспективи розвитку управління інноваційною діяльністю підприємства / О.В. Зернюк, В.М. Мельникова // Економіка. Управління. Інновації, 2014. Вип. 1 (11), 2014. URL: http://77.121.11.9/bitstream/PoltNTU/596/1/eui_2014_1_43.pdf

8. Карюк В.І. Управління інноваціями в контексті соціально-економічного розвитку підприємства / В.І. Карюк // Інвестиції: практика та досвід, 2016. № 20. С.39–42.

9. Кобрин Л.Й. Діагностика факторів інноваційного розвитку підприємства / Л.Й. Кобрин // Наукові записки [Української академії друкарства], 2016. № 1. С. 152–157. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_2016_1_20

10. Козловський В.О. Управління інноваційним потенціалом промислових підприємств : [монографія] / В.О. Козловський, І.В. Причепя. Вінниця: ВНТУ, 2013. 184 с.

11. Колінко Н.О. Управління інноваційною діяльністю як основа якісних зрушень / Н.О. Колінко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2011. № 704: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. С. 10–17.

12. Кондратенко Н.О. Теоретичні аспекти управління інноваційним розвитком промисловості регіону / Н.О. Кондратенко // Социальная экономика, 2016. № 2. С. 93–97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/se_2016_2_15

13. Кошлата М.М. Теоретичні засади управління інноваційним розвитком підприємств / М.М. Кошлата // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки, 2014. Вип. 6(2). С. 210–212. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhd_u_2014_6%282%29_56

14. Лебедева І.Б. Інноваційний менеджмент / І.Б. Лебедева, Л.П. Касянова, О.В. Новак. Алчевськ: ДГМГ, 2004. 205 с.

15. 57. Левицька І.В. Системний підхід до управління інноваційною діяльністю підприємств машинобудування / І.В. Левицька, В.В. Постова // Вісник Житомирського державного технологічного університету.

Серія : Економічні науки, 2016. № 4. С. 158–169. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2016_4_19

16. Ліманські А. Управління інноваційним підприємством / А. Ліманські. Катовіце : Вища школа маркетингового управління і іноземних мов, 2008. С. 556–560.

17. Лозовський О.М., Глухова Н.В. Управління інноваційною діяльністю на підприємствах / О.М. Лозовський, Н.В. Глухова // Актуальні проблеми економічного і соціального розвитку регіону, 2012. С. 103–107.

18. Пархоменко Т.В. Формування системи управління інноваціями на підприємстві / Т.В. Пархоменко, В.В. Красношапка // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка», 2014. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2940>

19. Пожуєва Т.О. Сучасні підходи до управління інноваційною діяльністю підприємства / Т.О. Пожуєва // Економіка і регіон, 2014. № 1. С. 103–109. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2014_1_18

20. Пономаренко Л.А. Інноваційний менеджмент / Л.А. Пономаренко, В.А. Паламарчук. К.: Видавництво Національного авіаційного університету «НАУ-друк», 2009. 80 с.

21. Пятецкий В.Е. Управление инновационными процессами: методологические основы и принципы инновационного менеджмента в управлении предприятиями. М. : Изд-во МИСиС, 2012. 152 с.

22. Рахимова С.А. Управление инновациями и инновационными процессами / С.А. Рахимова // Вестник Омского университета. Серия «Экономика». ОмГУ, 2013. № 4. С. 146–151.

23. Романенко Є. О. Сучасний інструментарій управління інноваційним розвитком підприємства / Є. О. Романенко, І. В. Чаплай // Науковий вісник Полісся, 2016. Вип. 4(2). С. 268–275. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvp_2016_4%282%29_13

24. Салтыков Н.А. Моделирование процесса управления инновационным потенциалом промышленного предприятия / Н.А. Салтыков // Вестник удмуртского университета, 2012. Вып. 2 Экономика и право. С. 64–69.

25. Сачук С.Н. Перспективы развития открытых инноваций в управлении проектами / С.Н. Сачук // Интерактивная наука. 2017. № 1 (11). С. 200–202.

26. Системи управління проектами та програмами – сучасні інструменти інноваційного соціально-економічного розвитку України / О. М. Алимов [та ін.] // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. пр. / ред. Л.Л. Товажнянський, О.Г. Романовський. Харків : НТУ «ХПІ», 2010. Вип. 26 (30). С. 65–76.

27. Христенко О.В. Процес управління інноваційним розвитком на вітчизняних підприємствах / О.В. Христенко, К.З. Кавтарадзе // Економіка і регіон : Науковий вісник ПолтНТУ ім. Юрія Кондратюка / голов. ред. В.О. Онищенко. Полтава : ПолтНТУ, 2016. № 6 (61). С. 83–89.

28. Ярошенко Ф.О. Керівництво з управління інноваційними проектами і програмами організацій: [монографія] // Ф.О. Ярошенко. К.: Новий друк, 2010. 160 с

29. Bogdanienco J., Haffer M., Popławski W.: Innowacyjność przedsiębiorstw. Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2004 С. 107.